

Carson o.fl. gegn Bretlandi

Dómur frá 4. nóvember 2008

Mál nr. 42184/05

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

14. gr. Bann við mismunun

1. gr. 1. viðauka. Friðhelgi eignarréttar

Lífeyrisgreiðslur. Mismunun vegna búsetu.

1. Málsatvik

Kærendur eru Annette Carson (f. 1931) og tólf aðrir breskir ríkisborgarar á eftirlaunaaldri. Kærendur höfðu starfað í Bretlandi stærstan hluta starfsævi sinnar og greitt full framlög í Tryggingaiðgjaldasjóð ríkisins áður en þeir fluttu til Suður-Afríku, Ástralíu eða Kanada. Árið 2002 krafðist einn kæranda, Carson, endurskoðun dómstóla á þeirri ákvörðun að uppfæra ekki lífeyri hennar í samræmi við vísitölu í búsetulandi hennar. Taldi hún sig hafa orðið fyrir mismunun þar sem breskir lífeyrisþegar hlýtu mismunandi meðferð eftir búsetu. Sér í lagi þar sem kærandi hafði unnið jafn lengi í Bretlandi, greitt sama framlag í sjóðinn og hefði sömu þörf fyrir viðunandi líf skjör á efri árum sínum, eins og lífeyrisþegar búsettir í Bretlandi eða öðrum löndum, þar sem mögulegt var að uppfæra lífeyri vegna gagnkvæmra tvíhliða samninga. Grunnlífeyrir hennar hafði verið sá sami frá þeim tíma er hún yfirgaf Bretland. Kærandi, sem nú er hætt störfum, hefur nær eingöngu lífeyrisgreiðslurnar úr sjóðnum sér til framfærslu.

Krafa hennar náði ekki fram að ganga á tveimur dómstigum og lauk með frávísun bresku lávarðadeildarinnar í maí 2005. Var sú niðurstaða studd þeim rökum að hún væri ekki í sambærilegri eða svipaðri stöðu og lífeyrisþegar á sama aldri, sem greitt hefðu sama framlag og væru búsettir í Bretlandi eða öðru ríki þar sem möguleiki var á að upphæð lífeyris yrði uppfærð í samræmi við vísitölu samkvæmt gagnkvæmum tvíhliða samningi milli ríkjanna. Jafnframt töldu innlendir dómstólar að kærandi og aðrir í sömu stöðu hefðu valið að búa utan Bretlands. Yrði fallist á rök kæranda væri dómvaldið að grípa inn í pólitískar ákvarðanir sem vörðuðu úthlutun á almannafé.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur byggðu á því að neitun breskra yfirvalda á að uppreikna lífeyrisgreiðslur til þeirra í samræmi við verðbólgu í búsetulandi þeirra fæli í sér mismunun. Jafnframt hefðu sumir kæranda þurft að velja á milli þess að gefa eftir stóran hluta þess lífeyris, sem þeir áttu rétt á, eða búa fjarri fjölskyldu sinni. Hefði því verið brotið á rétti þeirra samkvæmt 14. gr., sbr. 8. gr. og 1. gr. 1. viðauka við sáttmálann.

Niðurstaða

Um 14. gr., sbr. 1. gr. 1. viðauka : Við mat á því hvort kærendur væru í sambærilegri stöðu og þeir bresku lífeyrisþegar, sem hefðu kosið að búa í Bretlandi, tók dómstóllinn fram að almannatryggingarkerfi aðildarríkis væri ætlað að tryggja lágmarkslíf skjör fyrir þá sem búsettir væru innan yfirráðasvæðis þess. Hvað varðaði framkvæmd á greiðslum úr lífeyris- eða almannatryggingarkerfis væru einstaklingar sem búsettir væru innan aðildarríkis ekki sjálfkrafa í sambærilegri stöðu og þeir sem búsettir væru utan yfirráðasvæðis þess.

Dómstóllinn taldi varasamt við að telja stöðu kæranda sambærilega við stöðu annarra breskra lífeyrisþega sem búsettir eru í ríkjum utan Bretlands, þar sem mögulegt væri að leiðrétta lífeyri samkvæmt gagnkvæmum tvíhliða samningum. Tryggingaiðgjaldasjóður breska ríkisins væri aðeins hluti flókins tryggingakerfis Bretlands og í hann rynnu skattar og gjöld frá ýmsum tekjustofnum ríkisins sem notaðir eru til að fjármagna almannatryggingar- og heilbrigðiskerfi Bretlands. Greiðslur kæranda í sjóðinn á meðan þeir unnu í Bretlandi vógu því ekki þyngra en greiðsla tekjuskatts eða annarra skatta á meðan þeir voru búsettir þar. Að auki var ekki auðvelt að bera saman aðstæður íbúa

nálægra ríkja með svipuð efnahagsleg skilyrði, vegna ólíkrar löggjafar um almannatryggingar, skattlagningu, verðbólgu, vexti og gjaldeyrisviðskipti.

Þrátt fyrir þau rök kærenda, að ákvörðun ellilífeyrisþega að flytjast til útlanda gæti verið byggð á margvíslegum ástæðum, t.d. vilja til að vera nálægt fjölskyldumeðlimum, væri hún engu að síður byggð á frjálsum vali. Dómstóllinn féllst á rök breska ríkisins að við þær aðstæður væri ekki þörf á jafn mikilli vernd gegn mismunandi meðferð líkt og þegar um mismunun byggist á kynferði, kynþætti eða þjóðerni. Að auki hafði breska ríkið gripið til aðgerða, með útgáfu bæklinga sem vísuðu til reglugerðar frá árinu 2001 um uppfærslu almannatrygginga, til að upplýsa þá íbúa Bretlands, sem flyttu til útlanda um að lífeyrir væri ekki uppfærður í samræmi við vísitölu í ákveðnum löndum. Þá staðreynd hefðu kærendur getað haft í huga við ákvörðun sína um að flytjast frá Bretlandi.

Líkt og breskir dómstólar lögðu áherslu á, voru gagnkvæmir tvíhliða samningar Bretlands við önnur ríki raktir til sögulegra ástæðna og aðstæðna í hverju samningsríki. Slíkir samningar væru afleiðing þess sem samningsaðilar hefðu á hverjum tíma orðið ásáttir um væru til þess gerðir að veita gagnkvæma almannatryggingaaðstoð í heild sinni, ekki aðeins hvað varðar uppreikning lífeyris. Að mati dómstólsins hafði breska ríkið því ekki farið fram úr mjög víðtækum heimildum sínum til að móta efnahagsstefnu með því að gera aðeins slíka gagnkvæma samninga við ákveðin lönd. Dómstóllinn taldi jafnframt að hin mismunandi meðferð hafði verið réttlætt með vísan til hlutlægra og málefnalegra ástæðna. Því hefði ekki verið brotið gegn rétti kærenda samkvæmt 14. gr., sbr. 1. gr. 1. viðauka sáttmálans.

Um 14. gr., sbr. 8. gr.: Dómstóllinn taldi ofangreind rök eiga jafnframt við um ætlað brot ríkisins gegn 14. gr., sbr. 8. gr. sáttmálans. Var því ekki nauðsynlegt að skoða þann hluta kærunnar sérstaklega.

Einn dómari skilaði séráliti.